

Recensie

Ron Blom, *Frank van der Goes, 1859-1939. Journalist, literator en pionier van het socialisme*. Delft: Eburon, 2012. 516 p. ISBN: 978-90-5972-656-7, € 32,-

De reden voor een bespreking van de biografie van Frank van der Goes in *TS* moet worden gezocht in de eerste van de drie kwalificaties die Van der Goes in de ondertitel krijgt toebedeeld, die van journalist. Zijn werk voor socialistische dagbladen is niet de enige waarmee hij de opmerkelijkheid van de tijdschriftenvorser verdient heeft: hij schreef in tal van periodieken. Een lijst van die tijdschriften is achterin het boek opgenomen, zij het zonder paginaverwijzingen.

Bij lezing van de biografie van een auteur die over alles wat hem bezighield in een bonte verzameling periodieken schreef, vraagt een tijdschriftonderzoeker zich af of aan tijdschriftpublicaties niet een status aparte toekomt te midden van de vele bronnen die Blom heeft geraadpleegd voor zijn biografie. Het lijkt nu wel alsof Van der Goes gedurende zijn leven zo vaak en gedachteloos van tijdschrift wisselde als van kleding, zonder dat de inhoud van zijn publicaties werd bepaald door het medium waaraan hij ze toevertrouwde en het publiek dat ze las. Kleren maken de man, maar er is ook iemand die de kleding maakt. Tijd-

schriften zijn beweeglijk en bepalen mede de toon en de inhoud van wat erin wordt geschreven. Met dit inzicht wordt in Bloms boek geen rekening gehouden.

Dat is natuurlijk gemakkelijke kritiek: hoe zou je dan een biografie kunnen schrijven op basis van tijdschriften? Misschien door de narratieve identiteit die een biograaf construeert, behalve diachroon ook episodisch te interpreteren: niet zozeer een leven dat zich langs (narratieve) lijnen van geleidelijkheid voltrekt, maar dat ook episodisch is, zich in onsamenhangende episodes in zijn essentie openbaart (ik verwijs hier naar de discussie tussen Paul John Eakin en Galen Strawson over narrativiteit en biografie). De biograaf zou ervoor kunnen kiezen enkele tijdschriften waarin de gebiografeerde veel heeft geschreven en waar hij zich kennelijk thuis voelde, als kernen te beschouwen van waaruit andere levensverrichtingen kunnen worden geïnterpreteerd. De beweeglijkheid van die tijdschriften kan zo beter tot uitdrukking worden gebracht, omdat de daarin verschenen bijdragen voortdurend in dialoog zijn met de omringende artikelen in het eigen tijdschrift en met belendende periodieken, waarvan de auteur zich wil onderscheiden. Je krijgt zo een biografie als een min of meer losse verzameling 'columns'.

Blom heeft een buitengewone prestatie geleverd door de compositie van de ontzaglijke hoeveelheid bronnen en literatuur die hij heeft bestudeerd. Vanzelfsprekend is het mogelijk bedenkingen te formuleren tegen de uitvoering van deze compositie: het betoog raakt hier en daar ontregeld door de wens van de auteur zijn lezer geen detail te besparen en de soms onhandige of weinig heldere stijl van het boek. De behoefte om de kleinste bijzonderheden van het leven van deze Tachtiger te bespreken, doet denken aan Harry Pricks biografie van Lodewijk van Deysel – met dit verschil dat Blom Pricks vaardigheid mist om met die details een oogverblindend spel te spelen en de superieure ironie aan de dag te leggen die biograaf en gebio-grafeerde voor altijd aan elkaar verbindt. Blom is een noeste werker, maar geen taalvirtuoos; bovendien mist hij de geestverwantschap met zijn studieobject die Prick de enig mogelijke biograaf van Van Deysel maakte.

Blom zag zich voor de moeilijkheid gesteld, zo schrijft hij in zijn voorwoord, om als historicus de letterkundige verdiensten van Van der Goes adequaat te beschrijven. Voor neerlandici zijn de hoofdstukken die handelen over Van der Goes' betrokkenheid bij de Beweging van Tachtig daarom weinig bevredigend. Maar het is niet alleen de letterkunde die Blom hindert: de grote verscheidenheid van onderwerpen waarover Van der Goes, als rechtgeaard socialist, een mening had, vergt soms meer van de biograaf dan hij kan bieden. In het voorwoord dankt Blom Peter Drucker voor 'het *brainstormen* over homoseksualiteit en gender.' Wat er zonder die *brainstormsessies* zou zijn terechtgekomen

van zijn bespreking van Van der Goes' standpunt over homoseksualiteit, durf ik niet te raden: vast staat wel dat het paragraafje over homoseksualiteit niet erg goed gelukt is. De redenering vertoont weinig logische samenhang, bijvoorbeeld als Blom suggereert dat Van der Goes voor zijn standpunt inzake homoseksualiteit 'teruggreep' (wat houdt dat in?) 'op zijn ervaringen met Willem Kloos en diens verkrampte omgang met zijn seksuele oriëntatie in de antimoralistische *dandy* redactie van *De Nieuwe Gids*.' Ik heb geen idee wat hier staat, maar ik vrees de vooronderstellingen die eraan ten grondslag kunnen liggen. Ik vraag me trouwens af of Blom *Pijpelijntjes*, dat hij ter sprake brengt om Van der Goes' lezing over homoseksualiteit van een context te voorzien, wel heeft gelezen, als hij even verderop spreekt van 'de aangeprezen herenliefde' in dit boek.

Al deze bezwaren doen echter in het minst afbreuk aan de indrukwekkende prestatie die Blom heeft geleverd – en dit is beslist geen retorische wending. Opnieuw is er een kloek boekwerk verschenen over een van de herauten van de Nieuwe Tijd – in de letteren en in de politiek – die rond 1900 van zich deden spreken. Lezing van deze biografie prikkelt tot instemming, tegenspraak, de wens om meer te vernemen over een kwestie, ideeën over de problemen waarmee de biograaf geconfronteerd wordt en inspiratie voor de bestudering van de vele tijdschriften die in het boek voorkomen: wat kan een auteur nog meer verlangen?

•> ROB VAN DE SCHOOR is *universitair docent negentiende-eeuwse Nederlandse letterkunde aan de Radboud Universiteit Nijmegen*.